

Analitičari procenjuju da se danas koristi preko 100 miliona imena domena širom Interneta (statistike o Internetu pronaći ćete na <http://www.nua.com/surveys>). Kako su brze DSL i kablovske veze sve dostupnije, a cene prostora za smeštaj Web lokacija niske, desetina miliona korisnika danas prave svoje Web prezentacije. Pored toga, procenjuje se da trenutno ima preko 500 miliona korisnika Interneta (broj se uvećava za 7 procenata mesečno!), pa dizajneri moraju naći način da privuku njihovu pažnju.

Iz ove knjige naučićete kako da odmah primenite Web tehnologije. Svako poglavlje predstaviće načine da brzo upotrebite neku tehnologiju, napravite dinamički sadržaj, obezbedite lokaciju ili pristupate bazama podataka. Prvo ćete učiti osnove određene tehnologije i najbolje načine za njenu primenu na Web stranama. Potom ćete moći da na svoje Web stranice kopirate već napravljene delove koda. Konačno, istražićete parametre i tehnike pomoću kojih ćete optimizovati sve aspekte lokacije.

Ako želite da napravite brzu, savremenu i atraktivnu Web lokaciju, ova knjiga će vam mnogo pomoći.

Kome je knjiga namenjena

Svakoga dana milioni korisnika i profesionalnih Web dizajnera koriste Web stranice i rade s njima. Da bi uložili što manji napor, mnogi autori Web sadržaja oslanjaju se na razvojne programe namenjene Webu. Nažalost, da bi *potpuno* iskoristili nove Web tehnologije i poboljšali osobine Web lokacije, dizajneri se u nekom momentu moraju prihvatiti rada s HTML oznakama, atributima, kaskadnim opisima stilova, JavaScriptom, ASP-om, PHP-om itd.

Uprkos činjenici da postoji veoma veliki broj lokacija, teško ćete pronaći dizajnera koji ne bi želeo da napravi Web lokaciju koja će biti još brža, bezbednija i lakša za održavanje. Posetioци Web lokacija ne žele samo zanimljiv sadržaj, već i sadržaj koji se brzo preuzima. Većina korisnika misli da lokacije koje sebe predstavljaju kao bezbedne i jesu bezbedne. Bez obzira na sadržaj Web lokacije, korisnici očekuju kvalitet, brzinu i sigurnost.

U ovoj knjizi naći ćete stotine načina pomoću kojih možete poboljšati osobine Web lokacije, bezbednost i sadržaj, i lakše upravljati lokacijom. Ne morate biti iskusan programer ili administrator mreže da biste obavljali operacije iz knjige. Svaki primer sadrži postupno uputstvo koje lako možete slediti, ili gotovo rešenje koje možete kopirati u kôd svoje Web stranice.

Kroz poglavlja ove knjige naučićete:

- osnove HTML-a koje morate znati da biste napravili Web lokaciju, i korake koje morate preduzeti da bi se ta lokacija našla na Webu;
- kako u HTML tabele rasporediti sadržaj Web stranice (slike i tekst);
- kako da primenite kaskadne opise stilova (CSS) za formatiranje teksta stranice i lakše ažuriranje stranice;
- razlike između XHTML-a i HTML-a, nove mogućnosti XHTML-a i načine konvertovanja HTML stranica u XHTML;
- tehnike pomoću kojih ćete bolje iskoristiti slike na stranici, a pri tome smanjiti vreme potrebno za njihovo preuzimanje;
- kako da napravite dinamički sadržaj Web stranice pomoću PHP-a i ASP-a;
- tehnike korišćenja HTTP i CGI parametara za prilagođavanje prezentacije tipu posetiočevog čitača, brzini povezivanja na Internet i slično;
- kako da svoj sistem zaštitite od hakera i kako da prepoznate potencijalne bezbednosne propuste koje bi zlonamernici mogli da iskoriste;
- kako da napravite elektronsku prodavnicu i obrađujete kreditne kartice;
- i još mnogo toga!

Šta vam treba da biste koristili prikazane tehnike

U knjizi su predstavljeni razni načini za poboljšavanje sadržaja, osobina i bezbednosti Web lokacije, kao i upravljanja njome. U svakom poglavlju naći ćete postupke koje odmah možete primeniti na svojoj Web lokaciji.

Da biste ovde prikazane tehnike koristili, nije vam potreban vrhunski softver, ni specijalne grafičke alatke. Treba samo da provedete pet do deset minuta obavljajući postupke date u odeljcima koji su obeleženi sličicom Primer. Ti primeri će vam pomoći i pri (besplatnom) preuzimanju svih potrebnih alatki s Weba.

Ova knjiga će biti zanimljiva i iskusnim programerima, jer objašnjava upotrebu funkcija niskog nivoa u skriptovima. Svi programski jezici pomenuti u knjizi ugrađeni su u čitače, servere, ili ih možete preuzeti s Weba. Zbog toga ne brinite ako dosad niste programirali na ovim programskim jezicima. Uvod u svako poglavlje pružiće neophodnu osnovu za korišćenje odgovarajućeg programskog jezika.

Šta knjiga sadrži

Knjiga ima dvanaest poglavlja. Svako objašnjava neku Web tehnologiju, programski jezik ili dizajnersku tehniku. Dati su i praktični primeri pomoću kojih ćete poboljšati dizajn ili osobine Web lokacije.

Poglavlje 1: Osnove HTML-a Prvo poglavlje daje osnovu početnicima koji nikada nisu pravili Web prezentacije i upućuje ih u tehnike koje će učiti u ostatku knjige. Naučite kako da prave HTML stranice, prikazuju stranice iz datoteka svog računara, i kako da, pomoću Web servera, svoje stranice učine dostupnim posetiocima Weba.

Poglavlje 2: HTML tabele Tabele se na Web stranicama koriste za raspoređivanje velike količine podataka koje treba prikazati na ekranu. Mnogi Web dizajneri koriste tabele i da bi rasporedili tekst i slike na Web stranicama. Ako, na primer, želite da stavite tekst oko slike, i tekst i sliku treba da stavite u tabelu. Osim toga, u tabelu možete staviti skup umanjnih slika koje korisnik pritiska mišem da bi učitao veću sliku.

Poglavlje 3: HTML obrasci Širom Weba, milioni lokacija komuniciraju sa svojim posetiocima putem obrazaca. Obrasci od posetilaca traže različite informacije, kao što su adresa isporuke, lični podaci, brojevi kreditnih kartica i slično. Pored toga, posetioci obrasce koriste da bi na Web lokaciji tražili određene proizvode, usluge ili sadržaj. Obrasci se prave pomoću HTML oznaka. Pošto korisnik pošalje popunjen obrazac, Web server pokreće određeni program (programeri ga zovu *skript*) koji obrađuje i čuva podatke. U ovom poglavlju saznaćete kako se prave obrasci pomoću HTML-a, kako se korišćenjem JavaScripta proverava ispravnost podataka koje korisnik unosi i kako se poslati podaci obrađuju.

Poglavlje 4: Kaskadni opisi stilova Pri izradi Web stranice, dizajneri koriste veliki broj HTML oznaka pomoću kojih se formatiraju tekst, slike i hiperveze. HTML oznake, kao što su za polucrna slova, <i> za kurzivna slova i druge, omogućavaju da formatirate tekst Web stranice po želji. Nažalost, ako ponovo poželite da formatirate isti tekst, moraćete da promenite mnogobrojne oznake. Kaskadni opisi stilova dizajnerima omogućavaju da lakše održavaju Web lokacije. Pomoću njih se zadaje font, boja, način poravnavanja, kao i mnogi drugi atributi teksta Web stranice. Kada dizajner poželi da promeni izgled stranice, on samo promeni definiciju stila, a sve promene se odmah vide na tekstu stranice. Osim toga, kaskadni opisi stilova omogućavaju precizno postavljanje teksta, čak i ređanje teksta i slika u cilju postizanja najraznovrsnijih efekata.

Poglavlje 5: XHTML i novi trendovi Da biste bili sigurni da će vaše Web stranice i u najnovijim čitačima Weba raditi i izgledati kao što ste zamislili, morate se pridržavati preporuka Konzorcijuma Weba. Tako nećete koristiti neispravnu sintaksu i neispravne attribute, niti ćete izostavljati oznake. Bićete sigurni da će vaše stranice raditi i izgledati lepo u svim standardnim čitačima Weba, a olakšaćete posao programerima i proizvođačima čitača. Čitači za mobilne telefone, male digitalne podsetnike, računare u automobilima i slične uređaje ne smeju biti obimni, jer ti uređaji imaju ograničen kapacitet memorije. U ovom poglavlju naučićete kako se pokreće aplikacija (HTML Tidy) koja proverava HTML kôd, ispravlja greške i konvertuje ga u XHTML. Naučićete i da koristite programe pomoću kojih se proverava da li je vaša stranica u skladu sa standardom XHTML. Poglavlje sadrži

i savete kako da dodavanjem novih oznaka i atributa proširite mogućnosti jezika za označavanje, kao i savete za utvrđivanje tipa čitača posetioca lokacije kako bi se vaše stranice brzo i ispravno prikazale u čitačima personalnih računara i drugih uređaja.

Poglavlje 6: Slike Veliki broj Web stranica sadrži slike i druge grafičke elemente. Nažalost, dobri vizuelni efekti često znače da ćete izgubiti nestrpljive posetioce koji nisu spremni dugo da čekaju na preuzimanje stranice. U ovom poglavlju naučićete tehnike, kao što su sakrivanje i učitavanje unapred, kojima – uz precizno podešavanje – skraćujete vreme preuzimanja slika. Upoznaćete se s raznim formatima datoteka slika i naučićete kada koji treba da koristite. U ovom poglavlju se još govori o paletama boja kao i o tome kako da prezentovani sadržaj bude što bolje prilagođen Webu. Konačno, grafički profesionalci naučiće kako da pojednostave prebacivanje slika na Web.

Poglavlje 7: Animacija, zvuk i video Usled pojave brzog kablovskog Interneta i DSL povezivanja, animacije, muzičke podloge i video isecci našli su primenu na Web lokacijama. U ovom poglavlju naučićete kako da na Web prezentaciju dodate različite animacije – od jednostavnih, koje čini niz slika, do najmodernijih Flash animacija. Objasnićemo kako da reprodukujete muziku u pozadini i kako da prikazete video sadržaj na zahtev posetioca. Konačno, naučićete kako da s vaše Web lokacije emitujete zvučne zapise (baš kao i Internet radio-stanice).

Poglavlje 8: JavaScript JavaScript je programski jezik koji Web dizajneri koriste da bi automatizovali obavljanje nekih poslova na Web stranicama. JavaScript iskazi se navode unutar HTML oznaka kojima se definiše stranica. Ti iskazi mogu, na primer, proveravati ispravnost podataka koje je korisnik uneo u obrazac. (Program ili skript proveravaju da li svako polje ima vrednost i da li je ta vrednost ispravna, odnosno da li ima smisla.) JavaScript iskazi mogu i reagovati na akcije korisnika. Na primer, pomoću JavaScripta možete napraviti padajući meni s tekстом za pomoć koji se pojavljuje kada posetilac pritisne vezu za aktiviranje sistema pomoći. Čitač posetioca izvršava JavaScript iskaze. U ovom poglavlju prvo ćete naučiti kako da napravite jednostavnu JavaScript aplikaciju, a zatim ćete videti primere mnogih JavaScript iskaza koje možete kopirati na svoje Web stranice.

Poglavlje 9: Java apleti i ActiveX objekti Godinama su programeri pomoću programskog jezika Java pravili aplete za različite platforme, tj. isti Java apleti radili su na Windowsu, Linuxu i Macu. Java apleti omogućavaju programerima da automatski izvršavaju zahteve u bezbednom okruženju. Širom Weba nalazi se nebrojeno mnogo opštih Java apleta koje možete prilagoditi svojim stranicama. To ćete i učiti u ovom poglavlju. Biće reči i o prilagođavanju Web lokacija pravljenih za Windows, ActiveX objektima. Za razliku od Java apleta, koji ne predstavljaju rizik za posetioce, funkcionalnost ActiveX objekata nije ograničena, pa oni mogu biti veoma opasni. Zbog toga koristite samo ActiveX objekte koje preuzmete s pouzdanih Web lokacija. Ovo poglavlje detaljnije razmatra mere opreza.

Poglavlje 10: PHP4 PHP je programski jezik koji se koristi za pravljenje dinamičkih (promenljivih) Web stranica. Upotrebom PHP-a možete, na primer, prilagoditi sadržaj stranice pojedinačnim posetiocima na osnovu informacija koje su uneli u obrazac, ili na osnovu informacija iz kolačića koji je vaša lokacija ranije smestila na disk posetioca. Širom Weba, preko milion lokacija koristi PHP za pravljenje dinamičkih Web stranica. Pre nego što počnete da koristite PHP, morate da preuzmete i instalirate PHP procesor. Ovo poglavlje će vam pomoći i pri instalaciji. Potom ćete naučiti kako da napravite jednostavnu PHP aplikaciju. Uvod u poglavlje pruža neophodnu osnovu za pravljenje, i isprobavanje PHP programa, kao i za otklanjanje grešaka u njima. Deo sa primerima sadrži nekoliko rešenja zasnovanih na PHP-u koje odmah možete upotrebiti na svojim Web stranicama.

Poglavlje 11: Aktivne serverske stranice (ASP) ASP ima istu namenu kao PHP. Za pravljenje aktivnih serverskih stranica (dinamičkih stranica) možete koristiti razne programske jezike, uključujući VBScript, JScript (Microsoftova verzija JavaScripta), PerlScript, Python, Rexx i druge. Ovo poglavlje daje osnovu da biste kasnije sami pravili stranice pomoću ASP-a. U primerima ćete naći rešenja uobičajenih problema koji se javljaju pri radu s Web stranicama, kao što su pravljenje i obrađivanje kolačića, obrađivanje obrazaca, uspostavljanje komunikacije s bazom podataka, upotreba korisničkih imena i lozinki za upravljanje pristupom lokaciji, prikazivanje reklamnih natpisa i drugo.

Poglavlje 12: Bezbednost i performanse Samo ove godine, hakeri i računarski virusi oštetile korisnike i firme za dvanaest milijardi dolara! U ovom poglavlju naučićete koje mere obavezno morate preduzeti da biste zaštitili svoju Web lokaciju. Ako trenutno ne koristite barijeru za zaštitu lokacije (ili računara), naučićete kako da je preuzmete i instalirate. Objasnićemo kako izbor sistema datoteka (softver koji operativni sistem koristi za čuvanje datoteka i direktorijuma na vašem disku) može uticati na mogućnost zaštite datoteka (putem ovlašćenja i šifrovanja). Osim toga, ovde ćete naći i korake koje morate preduzeti da biste šifrovanjem zaštitili poruke koje razmenjujete preko Interneta, a saznaćete i kako funkcionišu transakcije s kreditnim karticama. Konačno, ovo poglavlje razmatra mogućnost poboljšanja osobina Web lokacije.

Kako čitati ovu knjigu

Iako se poglavlja nadovezuju, knjigu smo napisali tako da svakog časa možete okrenuti stranicu iz sredine i iskoristiti određeni primer.

Da biste brzo pronašli baš ono što vam treba, na početku svakog poglavlja nalazi se spisak primera iz tog poglavlja. Dodatne informacije o temi poglavlja naći ćete na početku svakog poglavlja.

PRIMER

Dok budete listali knjigu, obratite pažnju na sličicu **Primer**. Iza nje slede pojedinačni koraci koje treba da izvršite kako biste obavili zadatak.

Prateća Web lokacija

U poglavljima knjige upoznaćete se s brojnim HTML datotekama, ASP-om, JavaScript kodom, PHP primerima itd. U mnogim slučajevima možete kopirati postojeće delove koda na svoje Web stranice. Sve datoteke koje u knjizi koristimo možete preuzeti s Web lokacije izdavačke kuće McGraw-Hill/Osborne, na adresi <http://www.osborne.com>.